

Юрій Латиш,
кандидат історичних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЧИ МОЖЕ СОЦІАЛІСТ СТАТИ ПРЕЗИДЕНТОМ США:

ВИПАДОК БЕРНІ САНДЕРСА

***Анотація.** В статті розглядається кампанія сенатора Б. Сандерса за номінацію на пост Президента США від Демократичної партії, аналізуються причини стрімкого зростання популярності соціалістичних ідей серед молоді та демократів, висвітлюються труднощі, з якими стикається єдиний сенатор-соціаліст. З відходом у минуле стереотипів Холодної війни у США останнім часом спостерігається зміна ставлення до соціалізму. Серед молоді віком 18–29 років підтримка соціалізму перевищує підтримку капіталізму. В основу своєї передвиборної програми Сандерс поклав вимогу «політичної революції» в США. Він пропонує вибір між власною прогресивною економічною програмою, яка створює робочі місця, підвищує зарплату, захищає довкілля і забезпечує медичне обслуговування для всіх, та перетворенням США на економічну й політичну олігархію. Попри значне зростання рейтингу Сандерс поки що поступається Клінтон, яка користується підтримкою партійного істеблішменту, партійних донорів і «суперделегатів». Однак у змаганні з Трампом Сандерс має значно більше шансів через бездоганну репутацію. Попри високі рейтинги, більшість виборців не вважають Клінтон і Трампа надійними і чесними кандидатами. Сандерс – єдиний з претендентів, кого більшість респондентів вважають хорошою людиною.*

Стаття написана в березні 2016 р. і відображає ситуацію, яка скалася на той момент.

***Ключові слова:** США, вибори, праймеріз, кокус, соціаліст, політична революція, Демократична партія.*

25 років тому, коли США здобули перемогу в Холодній війні і залишились єдиною наддержавою, навряд чи хтось міг повірити, що коли-небудь соціаліст зможе серйозно претендувати на пост Президента Сполучених Штатів. Однак сьогодні сенатор Берні Сандерс – єдиний і дуже

небезпечний суперник ставлениці американського істеблішменту Гілларі Клінтон у боротьбі за номінацію від Демократичної партії.

Передвиборна кампанія в США відбувається на тлі серйозних викликів американським цінностям та американському глобальному лідерству. Від вибору американців залежить не лише подальший розвиток цієї країни, але й перспективи вирішення актуальних проблем людства. Не дивно, що до змагання за головний пост у США прикута увага цілого світу.

Метою цієї статті є аналіз змін ставлення американців до соціалізму, розгляд причин відносного успіху кампанії Б. Сандерса та його перспектив у боротьбі за номінацію на президентську посаду.

Перебіг передвиборної кампанії у США супроводжують три основні тенденції:

I. Глобальна криза світ-системи, збудованої після завершення Холодної війни й дезінтеграції СРСР. Сьогодні майже кожна людина на Землі відчуває тривожне хвилювання «кінця знайомого світу», як висловився І. Валлерстайн. Період, що пройшов під знаком переважно мирного розвитку (збройні конфлікти мали винятково локальний характер) на основі панування неоліберальних цінностей, вочевидь завершився. Прикметами нового періоду стануть розростання військових конфліктів, стрімка мілітаризація провідних світових країн, економічна криза і вибухове зростання соціальної нерівності.

Тягар глобального лідерства виявився не під силу США, про що свідчать провал інтервенцій в Афганістан та Ірак, неможливість протистояти наростаючому хаосу на величезному просторі від Пакистану до Лівії, нездатність зупинити просування середньовічного мракобісся «Ісламської держави», повне безсилля супроти агресивних дій Росії в Україні. «Доктрина Вулфовіца» зазнала краху.

II. «Правий поворот» у світовій політиці, що став наслідком триумфу неолібералізму. Останньому властиві політика соціального реваншу, злиття капіталу з державою і формування єдиного політичного класу,

«економізація» таких сфер, як освіта, наука, медицина, комунальне господарство, перетворення людей на human resources [1; 3; 7; 12; 19].

Світова економічна криза, яка розпочалась 2008 р., висвітлила всі вади неолібералізму, рятувати який довелося шляхом масштабного державного втручання. «Кінець історії» не відбувся. Недаремно Е. Хобсбаум назвав крах 2008 р. «еквівалентом падіння Берлінського муру, тільки на цей раз для правих».

На початку 2016 р. активи 1% найбагатших людей Землі зрівнялися з активами решти людства. При цьому активи 62 найзаможніших мільярдерів дорівнюють активам, якими володіє бідніша половина людства. З 2010 р. бідніша частина населення втратила 41% своїх статків [22]. Середній клас, політичний фундамент західного суспільства і творець його моральних стандартів, деградує і втрачає свою визначальну роль. Для бідних та середніх прошарків зачинаються соціальні ліфти. Зниження доходів відбувається на тлі зростання продуктивності праці. Іншими словами – більше працюючи, люди менше заробляють [13]. На зміну найманим працівникам приходять прекаріат, позбавлений трудових прав і гарантованого майбутнього [5; 6].

Британський професор К. Крауч вважає, що в сучасному світі виник замкнений політичний клас, більше зацікавлений у створенні зв'язків з впливовими бізнес-групами, ніж у відстоюванні інтересів простих громадян. Політики все більше замикаються у власному світі, підтримуючи зв'язок з суспільством за допомогою маніпулятивних технік, заснованих на рекламі і маркетингових дослідженнях [2, с. 7–9]. За словами багатолітнього керівника Федеральної резервної системи США А. Грінспена, вибори вже не відіграють жодної ролі, а завдяки глобалізації світом керують «ринкові сили» [8].

На цьому тлі по всьому світу все більшої популярності набирають праві радикали, які здобувають популярність завдяки футурошоку, ностальгії та популізму. У США цей напрям представлений лідером серед претендентів на номінацію від Республіканської партії мільярдером Д. Трампом та одним з його основних суперників сенатором Т. Крузом.

III. Реакція прогресивної частини суспільства на «правий поворот». Нещодавно перемога Б. Обами в консервативних США з огляду на його погляди та колір шкіри видавалась чимось неможливим. А сьогодні він уже виглядає як поміркований центристський політик.

Попри значні антисоціалістичні упередження, пов'язані із стереотипами Холодної війни, останнім часом спостерігається зміна ставлення до соціалізму. Про це свідчать стихійні антикапіталістичні протести «Оссуру Wall Street», обрання мером Нью-Йорка лівого ліберала Б. де Блазіо (схвально відгукується про досягнення Куби Ф. Кастро та Нікарагуа Д. Ортеги в галузі медицини та освіти, хоча й визнає, що з демократією в цих країнах не все гаразд), а членом міської ради Сіетла – троцькістки Кшами Савант, яка домоглася того, що місто стало першим у країні, де запровадили мінімальну погодинну оплату праці на рівні 15 дол.

Соціологічні опитування в січні 2016 р. засвідчили, що майже половина (48%) американців негативно ставляться до соціалізму, а 29% симпатизують йому. Ще в травні минулого року це співвідношення було 51:26. Однак єдиною групою, де підтримка соціалізму перевищує підтримку капіталізму є молодь (18–29 рр.). У січні 43% опитаних молодих людей прихильно ставились до соціалізму, 26% – негативно. В травні 2015 р. кількість симпатиків та опонентів соціалізму серед молоді була приблизно рівною (36:31). Значні зміни відбулись також серед членів Демократичної партії. У січні 2016 р. позитивно до соціалізму ставилось 42% демократів, негативно – 34% [15; 21]. У 2010 р. ці показники були майже однаковими [26].

Ідея соціалізму сприймається молоддю як суспільство загального добробуту, а не опора «Імперії зла». Під цими гаслами виступає сенатор від штату Вермонт Берні Сандерс – єдиний член Конгресу, що називає себе соціалістом. Для Сандерса та його прихильників орієнтиром є шведський соціалізм, в центрі їхньої уваги – середній клас, а не пролетаріат. Його швидше можна охарактеризувати як соціал-демократа чи лівого ліберала. Кандидат неодноразово заявляв, що «не вірить» у державну власність (хоча

при цьому підтримує суспільну власність і робітничі кооперативи) й натомість виступає за справедливий перерозподіл й можливість змусити великий бізнес працювати на благо суспільства [9; 11; 20]. Своїми попередниками називає Ф. Рузвельта і Мартіна Лютера Кінга. Один з претендентів від Республіканської партії сенатор М. Рубіо, пожартував, як йому здалось, що Сандерс – хороший кандидат в президенти Швеції. (Швеція – конституційна монархія).

Берні Сандерс народився 8 вересня 1941 р. у Нью-Йорку в родині іммігранта з Польщі, який заробляв торгівлею фарбою. Його родина постраждала від Голокосту. Свої перші вибори програв, будучи старшокласником, балотуючись на пост президента школи ім. Дж. Медісона.

Сандерс є вихідцем з кіл «нових лівих», який ще у 1960-х рр. боровся за громадянські права афроамериканців та проти війни у В'єтнамі. Під час навчання в Чиказькому університеті став членом Соціалістичної ліги молоді. В 1963 р. брав участь в історичному марші на Вашингтон, під час якого Мартін Лютер Кінг виголосив свою знамениту промову про рівноправність афроамериканців. Того ж року був арештований за протест проти сегрегації у шкільній освіті [14].

Після завершення навчання Сандерс півроку провів у одному з ізраїльських кібуців. Оселившись у місті Берлінгтон (штат Вермонт) працював теслею, соціальним педагогом, режисером, письменником. Політичну кар'єру розпочав в партії соціалістичної орієнтації «Союз свободи», від якої в 1972 р. балотувався на пост губернатора Вермонта (здобув 2% голосів). У 1981 р. як незалежний кандидат переміг на виборах мера Берлінгтона. Чинного мера-демократа випередив на 14 голосів.

У той час активно займався міжнародними справами, виступав проти втручання у внутрішні справи Нікарагуа. В 1985 р. мер Берлінгтона виявився найбільш високопоставленим американським політиком, котрий відвідав цю країну і був прийнятий Д. Ортегою. Від імені мешканців міста Сандерс протестував проти режиму апартхейду в ПАР, закликав до роззброєння. Він

також побував на Кубі, а в 1988 р. під час медового місяця відвідав Ярославль, який став містом-побратимом Берлінгтона [25]. В період його правління в місті відбувся перший гей-прайд.

У 1990 р. Сандерс переміг на виборах до Конгресу і став рекордсменом за терміном служби в Палаті представників серед незалежних кандидатів (16 років). З 2007 р. – сенатор від штату Вермонт. На останніх виборах заручився підтримкою 71 % виборців [4]. В грудні 2010 р. Сандерс виступав у Сенаті вісім годин поспіль, намагаючись заблокувати відновлення податкових пільг для багатих американців. У 2011 р. підтримав протестний рух «Occupy Wall Street».

Своє рішення добиватися номінації від Демократичної партії, а не балотуватись як незалежний кандидат, Сандерс пояснив небажанням бути «шкідником», яким під час виборів 2000 р. виявився лівоцентрист Р. Нейдер. Отримані ним 2,74% голосів сприяли перемозі республіканця Дж. Буша-мол. над демократом А. Гором.

В основу своєї передвиборної програми Сандерс поклав вимогу «політичної революції» в США. До речі, вона отримала схвалення руху «Occupy Wall Street». Кандидат пропонує вибір між власною прогресивною економічною програмою, яка створює робочі місця, підвищує зарплату, захищає довкілля і забезпечує медичне обслуговування для всіх, та перетворенням США на економічну й політичну олігархію. Гасло кампанії: «Майбутнє, в яке ти можеш вірити».

Серед основних положень програми Сандерса наступні [10].

1. Зменшення нерівності доходів шляхом запровадження податку на майно для найбагатших 0,3% американців, а також податку на біржові спекуляції.

2. Безплатне навчання в суспільних коледжах і університетах по всій країні, адже освіта є правом, а не привілеєм.

3. Реформа фінансування виборчих кампаній з метою просування у бік державного фінансування виборів і усунення впливу великого бізнесу в

політиці. Всі люди, незалежно від доходів, мають отримати змогу брати участь у політичному процесі, балотуватися без внесків «багатих та сильних цього світу». Повна прозорість фінансування виборчої кампанії.

4. Створення нових робочих місць і «перебудова Америки» (Сандерс вживає термін «Rebuild», а не «Perestroika»). Йдеться про відновлення інфраструктури шляхом залучення 13 млн. американців.

5. Збільшення мінімальної заробітної плати з 7,25 до 15 дол. за годину до 2020 р.

6. Боротьба зі змінами клімату.

7. Справедлива і гуманна імміграційна політика.

8. Расова справедливість. Цей пункт включає й зміни в роботі поліції, зокрема її «демлітаризацію», щоб її дії не скидалися на армійське вторгнення. Мірилом успіху правоохоронців не повинна бути кількість ув'язнених. Той факт, що кількість в'язнів у США більша, ніж в будь-якій іншій країні, Сандерс називає «міжнародним конфузом».

9. Боротьба за права жінок, зокрема, право жінки на аборт, на рівноцінну оплату праці з чоловіками (сьогодні на 1 долар, зароблений чоловіком, середня американка отримує 79, афроамериканка – 64, іспаномовна жінка – 54 центи).

10. Боротьба за рівність прав ЛГБТ-спільноти.

11. Турбота про ветеранів.

12. Охорона здоров'я має стати правом, а не привілеєм. Необхідно добиватися поширення на всіх страхової програми Medicare (впроваджена в середині 1960-х рр. для осіб старших за 65 років, згодом поширена на інвалідів).

13. Боротьба за права людей з обмеженими можливостями.

14. Збільшення соціального забезпечення.

15. Зменшення цін на ліки за рецептом. Кожен п'ятий американець віком від 19 до 64 років не має грошей, щоб купити призначені ліки. В 1999 р.

Сандерс став першим конгресменом, який організував автобусну поїздку до Канади за ліками.

16. Покращення сільської економіки.

17. Реформування Волл-стріт. Оскільки шість найбільших фінансових інститутів володіють активами, що дорівнюють 60% ВВП, і здобули занадто багато економічної та політичної влади, це ставить під загрозу безпеку США. Сандерс вважає, що якщо фінансова установа «занадто велика, щоб збанкрутувати», то вона «занадто велика, аби існувати», і пропонує розділити її на частини.

18. Реальні сімейні цінності, які кандидат розуміє не як низку консервативних табу (за прикладом республіканців), а, в першу чергу, як поліпшення соціального забезпечення родин. Адже США залишаються єдиною великою економікою світу, де не гарантовано оплачувані відпустки, в тому числі й з догляду за дитиною. Б. Сандерс пропонує законодавчо забезпечити право на 10-денну відпустку, а також, як мінімум, тижневу оплачувану відпустку з причин хвороби та 12 тижнів з догляду за дитиною.

19. Запровадження прогресивної системи оподаткування, щоб змусити багатих платити справедливу частку податків, а також недопущення виведення капіталу в офшори.

У сфері зовнішньої політики Сандерс вважає, що США повинні захищати свободу за кордоном, але війна має бути останнім засобом. Він попереджав про катастрофічні наслідки війни в Іраку, критично відреагував на воєнну кампанію в Лівії. Однак проголосував за вторгнення в Афганістан, а в 1999 р. за бомбардування Югославії. Сандерс підтримав санкції проти Росії через анексію Криму та підтримку сепаратизму на Донбасі і проголосував за допомогу Україні у розмірі 1 млрд. дол. Підтримує угоду з Тегераном щодо обмеження іранської ядерної програми, вітає відновлення дипломатичних стосунків з Кубою. Є категоричним противником зони вільної торгівлі в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, що призводить до втрати робочих місць у США.

Головною мішенню США, на думку Б. Сандерса, має стати тероризм, зокрема «Ісламська держава», однак цю боротьбу треба вести разом з союзниками і не брати на себе роль «світового поліцейського». Боротьба з тероризмом не повинна загрожувати правам і свободам американських громадян, тому Сандерс голосував проти «Патріотичного акту» і створення Департаменту національної безпеки. Він вимагає заборони тортур і закрити в'язницю на базі Гуантанамо.

Б. Сандерса спочатку вважали аутсайдером, а майбутні вибори ризикували перетворитися на змагання кланів Клінтонів та Бушів. Але загальне невдоволення політичним істеблішментом дало шанс «новим обличчям». До того ж роль аутайдера добре знайома Сандерсу. Навіть свою автобіографію він назвав «Аутсайдер в Палаті представників». Ситуація нагадувала нещодавні вибори лідера Лейбористської партії Великої Британії, на яких соціаліст Дж. Корбін завдяки підтримці рядових активістів і симпатиків (котрі сплачували гроші за участь в голосуванні) здобув перемогу всупереч протидії партійного істеблішменту та ЗМІ.

Упродовж доби після оголошення про участь у передвиборній кампанії Сандерс отримав 1,5 млн. дол. пожертв. На відміну від інших претендентів на президентське крісло, сенатор від Вермонту відмовився від фінансування своєї кампанії корпораціями, приймаючи виключно приватні пожертви від виборців. До того ж Сандерс стикнувся з ігноруванням з боку ЗМІ. У 2015 р. ABC, CBS і NBC надали йому лише 10 хвилин ефірного часу. На старті кампанії він відставав від Г. Клінтон на 40–50%. За перші півтора місяця кампанії рейтинг зріс більше, ніж удвічі. Будучи найстаршим за віком, він зумів стати найпопулярнішим кандидатом серед молоді.

Б. Сандерс зіграв на тому, що Клінтон має величезний антирейтинг. Він критикує свою конкурентку за зв'язки з великим бізнесом та партійним істеблішментом, а також за «схильність до зміни режимів» в інших країнах [24]. Рейтингу экс-держсекретаря зашкодила низка скандалів, зокрема, розслідування Конгресом загибелі американського посла в Лівії;

фінансування Фонду Клінтонів іноземними олігархами, в тому числі українським олігархом В. Пінчуком, який з 2009 по 2013 рр. вніс мінімум 8,6 млн. дол. і є найбільшим донором (в 2013 р. з загального доходу фонду в 149 млн. дол. на благодійність було витрачено лише 9 млн.) [18]; фантастичні доходи Білла та Гіллари від публічних платних виступів (153 млн. дол. з 2001 р., їх середній гонорар складав 210,8 тис. дол.). Зрештою Клінтон «помітила» свого опонента. Якщо раніше вона зосереджувала свою критику на вірогідному кандидаті від республіканців Трампа, то тепер головною мішенню її атак став Сандерс [27].

На праймеріз в Нью-Гемпширі Сандерс переміг, набравши 60,4% голосів проти 38% у Х. Клінтон. Натомість в Південній Кароліні экс-держсекретар здобула 73% [17]. На кокусах в Айові та Неваді мінімальна перевага теж залишилась за Клінтон (49,9 проти 49,6 та 52 проти 47% відповідно).

У загальнонаціональних рейтингах Сандерс поки поступається Клінтон, яка користується підтримкою партійного істеблішменту, партійних донорів і т. зв. «суперделегатів», котрі на Національному з'їзді можуть голосувати на власний розсуд, незалежно від волевиявлення однопартійців на праймеріз та кокусах. Перешкодою в його кампанії є неприйняття кандидата-соціаліста політичним істеблішментом (жоден інший конгресмен поки публічно не підтримав його кандидатуру). Також не вдалося залучитися підтримкою профспілок (лише частина з них долучилася до кампанії Сандерса) і афроамериканців.

Попри те, що шанси на перемогу Клінтон видаються значно вищими, потенціал Сандерса ще не вичерпаний. Оскільки лідерство Трампа серед республіканців стає все очевиднішим, то перед демократами постає питання, хто з їхніх претендентів має більші шанси на перемогу. У своїх виступах Трамп атакує (тролить) корумпований істеблішмент і проти Клінтон матиме багато матеріалу: від підтримки війни в Іраку до скандалу з фінансуванням Фонду Клінтонів. Экс-держсекретар буде змушена реагувати на ці звинувачення і тим самим «годувати троля». У разі протистояння Клінтон з

Трампом багато виборців можуть визнати обидва варіанти неприйнятними і залишитися вдома [23].

Б. Сандерс у змаганні з Трампом має значно більше шансів через бездоганну репутацію. Попри високі рейтинги, більшість виборців не вважають Х. Клінтон і Д. Трампа надійними і чесними кандидатами. Б. Сандерс – єдиний з претендентів, кого більшість респондентів вважають ще й хорошою людиною [16].

Список використаних джерел та літератури

1. Кляйн Н. Доктрина шока: Становление капитализма катастроф / Наоми Кляйн. – М., 2009.
2. Крауч К. Постдемократия / Колин Крауч. – М., 2010.
3. Кругман П. Кредо либерала / Пол Кругман. – М., 2009.
4. Мозговая Н. Кандидат в президенты: Берни Сандерс [Електронний ресурс] / Н. Мозговая. – Режим доступу: <http://www.golos-ameriki.ru/content/bernie-sanders-bio/2835746.html> – Доступ 23.02.2016.
5. Стэндинг Г. Прекариат: новый опасный класс / Гай Стэндинг. – М., 2014.
6. Тощенко Ж. Т. Прекариат – новый социальный класс / Ж. Т. Тощенко // Социологические исследования. – 2015. – № 6. – С. 3–13.
7. Харви Д. Краткая история неолиберализма. Актуальное прочтение / Дэвид Харви. – М., 2007.
8. Шенк Т. Что же такое неолиберализм? Демократия по рыночной стоимости. Постановка проблемы [Електронний ресурс] / Т. Шенк Т, В. Браун. – Режим доступу: <http://gefter.ru/archive/15006> – Доступ 23.02.2016.
9. Benko R. The Bernie Sanders Philosophy: An Equal Share Of Misery [Електронний ресурс] / R. Benko. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/sites/ralphbenko/2016/02/01/democratic-socialist-bernie-sanders-winston-churchill-and-the-equal-sharing-of-miseries/#4bb08186228b> – Доступ 28.02.2016.

10. Sanders B. On the Issues [Электронный ресурс] / В. Sanders. – Режим доступа: <https://berniesanders.com/issues/> – Доступ 23.02.2016.
11. Bonenberger A. A Defense of Moderate, American Socialism [Электронный ресурс] / А. Bonenberger. – Режим доступа: <http://www.wrath-bearingtree.com/2016/01/a-defense-of-moderate-american-socialism/> – Доступ – 28.02.2016.
12. Brown W. Undoing the Demos: Neoliberalism's Stealth Revolution / Wendy Brown. – NY: Zone Books, 2015.
13. Dabla-Norris E. Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective [Электронный ресурс] / E. Dabla-Norris, K. Kochhar, N. Suphaphiphat, F. Ricka, E. Tsounta. – June 2015. – Режим доступа: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1513.pdf> – Доступ 23.02.2016.
14. Dahleen G. What were the 'Willis wagons' that Bernie Sanders protested, got arrested for in 1963? [Электронный ресурс] / G. Dahleen // Chicago Tribune. – 2016. – 23 Feb. – Режим доступа: <http://www.chicagotribune.com/news/local/breaking/ct-willis-wagons-explainer-20160223-story.html> – Доступ 23.02.2016.
15. Democrats more divided on socialism [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://today.yougov.com/news/2016/01/28/democrats-remain-divided-socialism/> – Доступ 28.01.2016.
16. Goodman H. Bernie Sanders Will Win the Democratic Nomination and Presidency in a Landslide [Электронный ресурс] / H. Goodman. – Режим доступа: http://www.huffingtonpost.com/h-a-goodman/bernie-sanders-will-win-the-democratic-nomination-and-presidency-in-a-landslide_b_8968048.html – Доступ 14.01.2016.
17. Guttenplan D. 6 Lessons for Bernie Sanders From the South Carolina Primary [Электронный ресурс] / D. Guttenplan. – Режим доступа: <http://www.thenation.com/article/six-lessons-for-bernie-sanders-from-the-south-carolina-primary/> – Доступ 28.02.2016.

18. Farley R. Where Does Clinton Foundation Money Go? [Электронный ресурс] / R. Farley. – Режим доступа: <http://www.factcheck.org/2015/06/where-does-clinton-foundation-money-go/> – Доступ 23.02.2016.
19. Freeland C. Plutocrats: The Rise of the New Global Super-Rich and the Fall of Everyone Else / C. Freeland. – NY: Penguin Press, 2012.
20. How much of a socialist is Sanders? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2016/02/bernie-manifesto> – Доступ 1.02.2016.
21. One third of millennials view socialism favorably [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://today.yougov.com/news/2015/05/11/one-third-millennials-like-socialism/> – Доступ 11.05.2015.
22. Richest 1% will own more than all the rest by 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oxfam.org/en/pressroom/pressreleases/2015-01-19/richest-1-will-own-more-all-rest-2016> – Доступ 19.01.2016.
23. Robinson N. Unless the Democrats Run Sanders, A Trump Nomination Means a Trump Presidency [Электронный ресурс] / N. Robinson. – Режим доступа: <http://static.currentaffairs.org/2016/02/unless-the-democrats-nominate-sanders-a-trump-nomination-means-a-trump-presidency> – Доступ 23.02.2016.
24. Sanders Accepts Clinton's Challenge on Wall Street Speeches [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://berniesanders.com/press-release/sanders-accepts-clintons-challenge-on-wall-street-speeches/> – Доступ 23.02.2016.
25. Sonne P. Fighting for Iowa Voters, Bernie Sanders Leads in Yaroslavl [Электронный ресурс] / P. Sonne // Wall Street Journal. – 2016. – 29 Jan. – Режим доступа: <http://www.wsj.com/articles/fighting-for-iowa-voters-bernie-sanders-leads-in-yaroslavl-1454099220> – Доступ 23.02.2016.
26. “Socialism” Not So Negative, “Capitalism” Not So Positive: A Political Rhetoric Test [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.people->

press.org/2010/05/04/socialism-not-so-negative-capitalism-not-so-positive/ –
Доступ 4.05.2015.

27. Tumulty K. Clinton's attacks produce windfall of campaign cash for Sanders [Электронный ресурс] / К. Tumulty // Washington Post. – 2016. – 13 Jan. – Режим доступа: https://www.washingtonpost.com/politics/clinton-attacks-produce-windfall-of-campaign-cash-for-sanders/2016/01/13/d95b3d38-ba27-11e5-99f3-184bc379b12d_story.html – Доступ 14.01.2016.

COULD BE A SOCIALIST US PRESIDENT: BERNIE SANDERS CASE

***Abstract.** The article deals with the campaign of Senator B. Sanders for the nomination for the post of President of the United States Democratic Party, analyzes the causes of the rapid growth in popularity of socialist ideas among young people and Democrats, highlights the challenges faced by the only senator-socialist. With the departure of the past stereotypes of the Cold War in the United States there has been a change of attitude towards socialism. Among young people aged 18-29 support socialism than capitalism support. The basis of his election program Sanders put the request "political revolution" in the US. It offers a choice between his progressive economic program that creates jobs, increases wages, protects the environment and provides medical care for all, and the conversion to US economic and political oligarchy. Despite a significant increase Sanders rating so far inferior to Clinton, who enjoys the support of the party establishment, party donors and "superdelegates". However, in competition with Trump Sanders has a much better chance through an excellent reputation. Despite high ratings, the majority of voters do not believe Clinton Trump reliable and honest candidates. Sanders – one of the candidates who most respondents think good person.*

The article has been written in March 2016 and reflects the situation at that time.

***Keywords:** USA, election, primaries, caucus, socialist, political revolution, the Democratic Party.*

МОЖЕТ ЛИ СОЦИАЛИСТ СТАТЬ ПРЕЗИДЕНТОМ США:

СЛУЧАЙ БЕРНИ САНДЕРСА

Аннотация. В статье рассматривается кампания сенатора Б. Сандерса за номинацию на пост Президента США от Демократической партии, анализируются причины стремительного роста популярности социалистических идей среди молодежи и демократов, освещаются проблемы, с которыми сталкивается единственный сенатор-социалист.

Ключевые слова: США, выборы, праймериз, кокус, социалист, политическая революция, Демократическая партия.